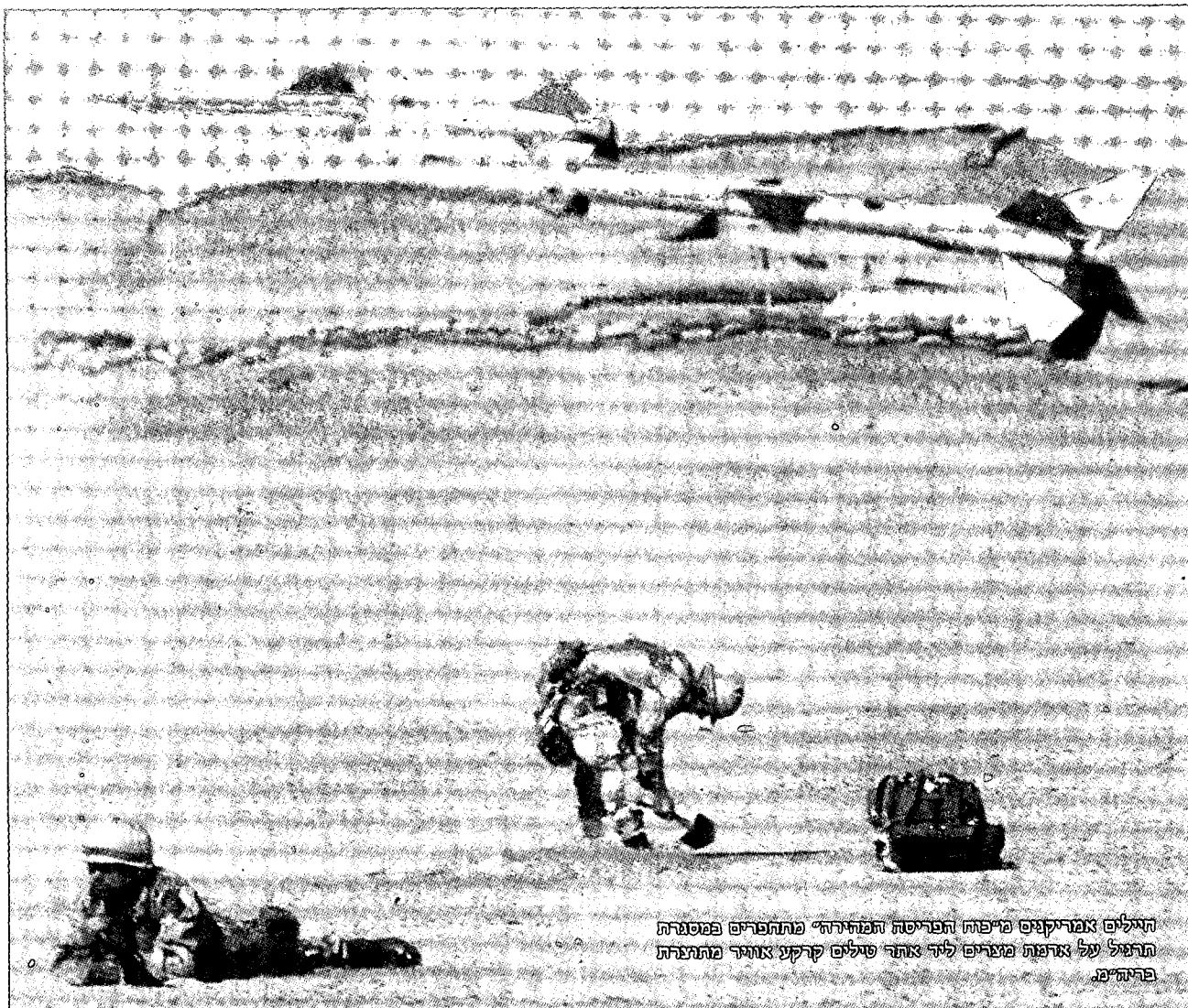

הגיליס אמריקנים מיפוח הפריסה המזרחית מתהפרים במסגרת תהליך של ארמיה מצרים ליד אזור טילים קרקע אוויר מתוצרת פרייה.

היחסים הביטחוניים בין מצרים לארה"ב רקע תכנים ומשמעויות

סא"ל אבי הדרי*

רצינית ביותר לישראל במאבק על מעמד "השותפה הבכירה" של ארה"ב באזורנו, וככל שניתן היה לשפוט בסוגיה זו, אף ניכר כי לשון-המאזניים במאבק הסמוי נטתה באותה עת לא אחת לצדה. מה מסתתר למעשה מאחורי ההתקרבות ההדדית ההדוקה בין ארה"ב למצרים?

שקשה למצוא לה מקבילה ביחסים בין ארה"ב לבין כל מדינה יחידותית אחרת. בשלהי כהונתו של קרטרי כנשיא ארה"ב (תחילת 1981) ניתן היה לומר כי שנתיים ומחצה לאחר תחילת התהליך, הפכה מצרים לאינטרס אמריקני מובהק, ולנכס אסטרטגי, מדיני וביטחוני בעל חשיבות עליונה במזרח התיכון. יותר מכך, מצרים הפכה למתחרה

הסכם השלום המצרי-ישראלי הבוא להרחבה ולהעמקה משמעותיות ביותר של היחסים המדיניים בין מצרים לארה"ב. במהירות מסחררת נעלמו כל העכבות שאפיינו את היחסים בין שתי מדינות אלה בדור האחרון, והחלה תקופת פריחה,

* קצין בחיל המודיעין, עסק בנושא מצרים. כוגר אוניברסיטת תל-אביב.

בצד האמריקני אפשר לציין כמה משפיעים אפייניים שהביאו את ממשל קטר להגדיר את מצרים כנכס רב חשיבות:

רצון להשפעה מוגברת במרחב. מאז ומתמיד היה לארה"ב עניין בסיסי להרחיב את מעגל השפעתה במזרח התיכון ובמזרח הקרוב. זאת, הן על מנת לשרת אינטרסים חיוניים והן על מנת לנטרל במקביל את ההתפשטות וההשפעה הסובייטיות באזור. ההצלחות, שנחלה המעצמה המתחרה במרחב (אפגניסטן, אתיופיה, דרום-תימן וצ'אד באמצעות לוב), רק חיזקו צורך זה.

"המפולח" באיראן. משפיע מרכזי ביותר במערכת השיקולים האמריקנית היה הכישלון הצורב באיראן. מעבר לאפקט הציבורי השלילי שהיה לאירוע על דעת הקהל האמריקנית בהתייחסותה לממשל, גרם המהפך השלטוני בארץ זו לאבדן נכס רב חשיבות לארה"ב באזור, ולצורך בהול למצוא תחליף שישמש משענה איתנה לפעילות האמריקנית בפריפריה.

סעודיה אינה מסוגלת לשמש תחליף. הממשל האמריקני העריך, ובצדק, כי סעודיה לא תוכל לשמש אלטרנטיבה לאירן. למרות היותה המדינה הערבית המקורבת ביותר לארה"ב במזרח התיכון, לא אפשרה הרגישות הפנימית במדינה זו — המתייחסת בכמה קווים שבהם היא דומה לא מעט לשכנתה איראן — לכנות שיתוף פעולה אסטרטגי ביטחוני עם ארה"ב.

המעמד הבינערי של מצרים. לכאורה, איבדה מצרים את בכירותה בעולם הערבי בעקבות הסכמי קמפ־דיוויד, שהשאירו כמעט בודדה. אולם לאמיתו של דבר, המשיכה וממשיכה מצרים גם כיום לקיים את השפעתה הפוליטית, לשמור על מעמדה המיוחד ולהטביע חותם, על לא מעט מהמתרחש בגוש הערבי המפולג והמפוצל, המתקשה מאוד למצוא לו מנהיג חליפתי. גם כיום ממשיכה מצרים לקיים יחסים פוליטיים, גלויים וחשאיים, לפחות עם חלק מהמדינות הערביות שעדיין רואות בה מנהיגה טבעית, אשר הנסיבות הנוכחיות אינן מאפשרות לה לתפקד כבעבר כציר המרכזי במערכת זו. בנסיבות אלה אך טבעי הוא שהממשל האמריקני מצא ומוצא עניין לקיים עמה קשר עמוק, על מנת לשפר באמצעותה את מידת השפעתו על המתרחש במזה"ת ובעולם הערבי.

מרכזיות גיאופיזית — קרש־קפיצה צבאי. מרכזיותה של מצרים אינה מצטמצמת במנהיגותה ובבכירותה הדמוגרפית בלבד. היא באה לידי ביטוי גם במיקומה במפגש יבשות, במרחב היכול לשמש כ"קרש־קפיצה" למעורבות צבאית בפרספריה, אם תידרש. מיקום זה מאפשר גישה סבירה למוקדי פורענות פוטנציאליים של אמריקנים יש בהם אינטרס,

פוליטי וכלכלי. זאת הן בקרן אפריקה ולא כל שכן בסעודיה ובמפרץ הפרסי. בנוסף לכך, נכונותה המוצהרת של מצרים להעניק סיוע צבאי לכל מדינה עמיתה שתמצא תחת איום באזורים אלה, וזה למדיניות האמריקנית בנושא, לפיכך היא אטרקטיבית לממשל, שאולי לא ראה במצרים את "שוטר האמריקני במזרח־התיכון", אך בוודאי לא התנגד לראות בה "רגל קדמית" לשירות אינטרס זה.

ניצול ההצלחה של הסכם השלום. ההישג האמריקני העיקרי כתוצאה מהסכם השלום הישראלי-מצרי היה, כמובן, רתימת מצרים למעגל הפרויקט האמריקני באזור. אינטרס זה ודאי היה גורם מרכזי ביותר בשיקול האמריקני הראשוני להשקיע מאמץ מדיני וכלכלי כה גדול בהשגת השלמת התהליך (שהיה מבחינת האינטרס האמריקני הכולל, רק צעד ראשון מוצלח).

ריסון חופש־הפעולה הישראלי. מזה שנים רבות מהווה ישראל בת חסות מועדפת של ארה"ב במזה"ת וכתוצאה מכך נהנית ממעמד מיוחד המאפשר חופש תמרון כמעט בלתי־מוגבל ב"משחק המדיני" מול ארה"ב. לא מן הנמנע כי היה לממשל האמריקני עניין לא מעט לקשור עוד ידידה מורח־תיכונות, שתיצור לגיטימציה לקיצוץ כנפיה של ישראל שעה שהאינטרסים שלה לא יעלו בקנה אחד עם אינטרסים של ארה"ב במזה"ת. קשה מאוד לדעת בוודאות עד כמה היה גורם זה שיקול מנחה בהערכת המצב האמריקנית, אך סביר להניח שגם אם נראה לראשונה רק כתוצר לוואי של התהליך כולו, הם רואים בקיומו יתרון לא מבוטל. מול שיקולים אלה נראים האינטרסים של מצרים כבדי משקל לא פחות: צורך בהתקשרות למעצמה. מאז ניתקה מצרים את יחסיה עם ברית־המועצות, עמדה לפני שוקת שבורה בכל הקשור לגיבוי מעצמתי. חתימת הסכם־השלום עם ישראל, אשר הביאה לניתוקה מן העולם הערבי, שבו שימשה מצרים מנהיג טבעי וממנו נהנתה בתחום הכלכלי, רק חרפה את הצורך הדחוף למצוא משענה מעצמתי לפתרון בעיות היסוד של המדינה.

השיטה המערבית — מרפא לתחלואים כלכליים וחברתיים. למרות הלקחים השליליים של קשרים הדוקים לברית־המועצות אך מודעת ליכולתה העצמית המוגבלת, רואה מצרים בארה"ב גורם גלובלי יחיד המסוגל להביא מרפא לתחלואיה הפנימיים, הכלכליים והחברתיים. מול בעיות־יסוד, שאך מחמירות עם הזמן עומדת, על־פי הראייה המצרית, ארה"ב, כמייצגת וכמנהיגה של העולם המערבי, שדרכו נראית כיום לקברניטי מצרים כדרך היחידה העשויה להעלות את ארצם על דרך המלך.

שיקום הצבא. מול ההתעצמות הכמותית והאיכותית הבלתי פוסקת של מדינות האזור, מצרים היא המדינה הערבית היחידה שלא הצליחה, מאז תום מלחמת יום הכיפורים, לשקם את צבאה שיקום ראוי לשמו. הסיבה לכך נעוצה כמובן בניתוק מהצינור הלוגיסטי הסובייטי ומהעדר תחליף מתאים בהיקף דומה. מצרים, חסידת המדיניות של גיוון מקורות הנשק, רואה בארה"ב גורם יחיד המסוגל לסייע בשיקום צבאה ובהבאתו לרמת הלחימה המקובלת בשנות ה־80.

הדרך להצרת צעדי ישראל. דומה כי אחד הלקחים המרכזיים שהפיקו המצרים ממלחמת יום הכיפורים בתחום המדיני הוא כי רק לארה"ב היכולת להצר את צעדיה המדיניים והצבאיים של ישראל, הקשורה אליה בטבורה. בניית מערכת יחסים נרחבת עם הממשל האמריקני ויצירת דימוי מעורר אהדה בציבור ובדעת־הקהל בארה"ב (כולל הקהילה היהודית שם) היו על־פי התפיסה המצרית, דרך יעילה ביותר להשפיע על ישראל לטובת האינטרס המצרי.

כל אלה יצרו למעשה מפגש אינטרסים הדדיים שאפשר צמיחה מהירה של מערכת היחסים הבלקו־לית של ארה"ב ומצרים שביטוייה העיקרי הוא ללא ספק בתחום האסטרטגי־הביטחוני.

הגורמים בשיתוף־הפעולה הביטחוני בין המדינות

אף־על־פי שזה שנים מספר כבר קיים אינטרס דו־צדדי לפיתוח מערכת קשרים אסטרטגיים בין ארה"ב למצרים, לא באה זו לכלל מימוש קודם שנתחם הסכם־השלום, וזאת מן הטעם הברור שלא הייתה מתקבלת בחוגים השונים בארה"ב כל עוד הייתה מצרים מדינת עימות לישראל. למרות זאת, נתקיימה פעילות דו־צדדית בפרופיל נמוך עוד מאז מחצית שנות ה־70 (ובעיקר לאחר חתימת הסכם־הביניים, ב־1975), שנתבטאה בדיאלוג מודיעיני בתחומים שבהם היה לשני הצדדים עניין משותף (לוב, ודאי גם הפעילות הסובייטית באזור, פח"ע וכו'), וחשוב מזה — בניצני מכירות צבאיות, שהצטמצמו בתחומים שאינם "צורמים את העין" ואפשר להגדיר את מרביתם כמערכות סיוע ושירותים (מכירת מטוסי־תובלה מדגם C-130, הקמת מפעל משותף להרכבת ג'יפים וכלי־רכב לשימוש צבאי מתוצרת אמריקנית, והבולטת מכל: עסקת מטוסי F-5 במסגרת ה"עסקה המשולשת", שלבסוף לא יצאה לפועל בשל הסתלקותה של סעודיה מהסכמתה לממן את רכישת המטוסים).

במבט לאחור, נראה כי שני הצדדים כאילו המחזו לחתימה הפורמלית של הסכם־השלום, באביב 1979. זו פרוץ כל מחסום ומגבלה,

התפתחות הקשרים הביטחוניים בין מצרים לארה"ב בציר הזמן

הערה: ראוי להסב את תשומת הלב להשפעת אירועים פוליטיים בין ישראל למצרים על הנכונות האמריקנית למכור נשק למצרים:
א. הסכם הביניים (1975) — פרץ למעשה את דרך הספקת אמל"ח צבאי למצרים.
ב. הסכם השלום (1979) — הסיר כל מחסום איכותי-טכנולוגי וכמותי בנכונות של ארה"ב למכור מערכות נשק עיקריות למצרים.

כ-50 מערכות "רכבי טאו משופר" (I.T.V.):
וככל הנראה כ-150 מטוסי קרב מדגם F-16.
השלב הראשון (כ-40 מטוסים) כבר סוכם בחוזה שביצעו מתוכנן להתחיל באביב 1982, אך המטוסים הראשונים להדרכה כבר הגיעו למצרים כמחווה אמריקנית במסגרת תרגיל "כוכב זוהר" 1981, שבוצע בנובמבר האחרון. בנוסף לכך הושגה הסכמה עקרונית של ארה"ב לספק למצרים גם מטוסי F-15. נראה כי מצרים מעוניינת במטוס קרב זה, אך מתלבטת בשאלת רכישתו בשל מחירו הגבוה. לא מן הנמנע הוא שלצורך ניצול היתרונות המיוחדים של מטוס זה וכדי להפגין את קיום ההדדיות בהספקת מערכות הנשק האמריקניות המתקדמות למצרים ולישראל ירכשו המצרים לבסוף מספר מצומצם של מטוסי F-15.

ככל הנראה תיחתם גם עסקה לרכישת כמה עשרות מטוסי-תקיפה מדגם MD-500 ("די-פנדר") או AH-IS ("קובר"). המצרים

והיא נמשכת גם בעצם הימים האלה. עסקת נשק זו, שהתבססה על אשראי כספי של כ-1.5 מיליארד דולר (שנות-התקציב האמריקניות 1979-1981), לא השביעה את ה"רעב המצרי" למערכות-נשק חדשות. ואמנם, עוד לפני שסוכמה עסקה זו, כבר הפעילו המצרים לחצים על חוגי הממשל בוושינגטון, שהביאו להגדלת ההקצבות הכספיות, ומה שחשוב אף יותר להסכמה אמריקנית לעקרונות תכנית רב-שנתית להספקת נשק לשם שיקום הצבא ובנייתו מחדש. במסגרת תכנית-חומש זו (1982-1986) הסכימה ארה"ב עד כה לספק למצרים: 900 (!) טנקים מדגם M-60-A-3. לגבי השלב הראשון במסגרת זו (למעלה מ-300 טנקים) נחתמו חוזים זה כבר וביצועם החל וכנראה יסתיים בתוך 1982, וביתניים אושרו בקונגרס יותר ממאה טנקים נוספים: כ-550 נגמ"שים M-113 נוספים (ובסך-הכל כ-1350 נגמ"שים מדגם זה); כמה מאות משגרי-טילים נ"ט מדגם "טאו". לגבי כ-70 מערכות שיגור כבר יש חוזה חתום שביצעו החל בתחשימים האחרונים, אך מסתבר שכבר כעת נדונות עוד כמה עסקות. לעסקת משגרי ה"טאו" צמודה רכישת כ-4000 טילים, חלקם מהסוג המשופר;

שהטילו על עצמם הצדדים (ובעיקר ארה"ב, כמובן) קודם-לכן. בתוך זמן קצר ביותר החלו להתפתח כמה מישרים של שיתוף-פעולה, שהעיקריים ביניהם:
• מכירות ענק של מערכות-נשק עיקריות מתקדמות לצבא מצרים.
• סיוע טכנולוגי לקידום התעשייה הצבאית המצרית.
• הדרכה רחבת היקף של אנשי-צבא מצריים בארה"ב.
• אימונים משותפים לצבאות ארה"ב ומצרים.
• פתיחת בסיסים צבאיים מצריים למתן "שירותים" לצבא ארה"ב שבאזור.

עסקות למכירת מערכות-נשק עיקריות

מיד לאחר חתימת הסכם-השלום החלו הצדדים לעסוק בגיבושה של עסקת-נשק מקיפה ביותר. שלא כמו עד אז (רכש מברה"מ וגרורותיה, או רכש מערבי במימון ערבי) חייבה "השיטה האמריקנית" הסתגלות מצרית למגבלות האשראי הכספי שקבעו שותפיהם לצורך זה. לאחר תהליך ממושך הסתמנה גישה מצרית שהעניקה עדיפות ראשונה ברכש מערכות-נשק עיקריות לזרועות האוויר וההגנה האווירית, שבשיקומן וברענון מערכותיהן ראו המצרים חשיבות עליונה במעלה. במקום השני בסולם-העדיפויות עמדו כוחות-היבשה, אשר לראשונה מאז מלחמת יום הכיפורים עמדו עתה לזכות במערכות-נשק עיקריות. הזרוע הימית לא זכתה באשראי משמעותי לרכש ונאלצה להסתפק בקליטת כלים חדשים (סטי"לים) שפותחו, הורכבו וחומשו בשנים האחרונות, במאמץ משותף של המצרים וכמה מדינות אירופיות.

מעשית הביאה הגדרת עדיפויות זו לרכש פריטי האמל"ח העיקריים הבאים:
35 מטוסי F-4, "פנטום", שנקנו ישירות מחיל-האוויר האמריקני, לא מעט "בזכות" הטראומה, שגרם למצרים מטוס זה, אשר שימש את חיל-האוויר של צה"ל כמערכת-הנשק העיקרית לתקיפת מטרות אסטרטגיות בעומק מצרים בתקופת מלחמת-ההתשה. כל המטוסים הגיעו למצרים ואורגנו בטייסות מבצעיות.

תריסר סוללות טילי קרקע אוויר "הוק" משופר, שנועדו להתחיל בהחלפת מערך הטק"א הכבד של זרוע ההגנה האווירית המצרית, המושתתת ברובה על טילים מיושנים מדגם ס"א 3/2, שחלקם גילם קרוב ל-20 שנה. הספקת סוללות טילים אלה תחל באביב 1982. כ-800 נגמ"שים מדגם M-113, שנועדו לשמש לניוד עוצבות החי"ר של צבא-היבשה המצרי, שמחציתן עדיין מורכבות מדיכזיות ח"ר. הספקת כלים אלה החלה כבר ב-1979

ירכשו גם מסוקים לתובלת סער (רק לאחרונה הגיעו למצרים כ-15 מסוקי CH-47 המכונה "צ'ינוק" שנרכשו באיטליה בהסכמת ארה"ב ובמימונה החלקי) וכנראה גם כמות נוספת של מטוסי-תובלה נוספים מדגם C-130 "הר-קולס" (נוסף ל-20 המטוסים מדגם זה שכבר נקלטו בחיל האוויר המצרי).

הממשל האמריקני הסכים לספק למצרים גם כמה מטוסי בקרה מדגם "הוק-איי" המתאימים לצרכי חיל-האוויר המצרי. אלה יספקו למצרים לכשתיפתר בעיית המימון. ייתכן כי ארה"ב תספק למצרים סוללות טילים קרקע אוויר "הוק-משופר" בנוסף לתריסר שיגיעו למצרים החל מתחילת 1982. (על-פי הסכם 1979).

ברור שהקושי העיקרי בהוצאת עסקות-נשק מסוג זה לפועל נעוץ בשאלת המימון. נראה כי במסגרת התכנית הרב-שנתית תקבל מצרים מדי שנה אשראי של כמיליארד דולר למימון רכישות צבאיות. סכום זה אין בו כדי לספק את צרכי המצרים, והם עושים מאמץ ניכר לעקוף את המכשול הזה:

נעשו ניסיונות חוזרים ונשנים לשכנע את חוגי הממשל בצורך המבצעי במערכות-נשק מסוימות מול הסיכונים הפריפריאליים. וזאת, בלא להיכנס לדיון בשאלת המימון. (בתקווה כי זו תיפתר בדרך כלשהי כשיכיר הממשל בצורך בהן).

נחתמים חוזים עם חברות אירופיות המייצרות נשק ברשיון אמריקני. דרך זו, שנקטו המצרים לאחרונה ברכישת המסוקים מחברת "אוגוסטה-בל" האיטלקית, מאפשרת "ניצול הזדמנויות" לרכישת מערכות-נשק זמינות בשוק הבינלאומי של התעשייה הצבאית במחיר זול יחסית. (מסוק זה יוצר במקור בשביל חיל-האוויר האירני, ערב ההפיכה). יודגש, כי ההסכמה האמריקנית לממן חלקית עסקה זו הייתה נדירה, וחריגה בולטת מהמדיניות והחוק בארה"ב, שלפיהם אפשר לנצל אשראי כספי שניתן במסגרת F.M.S. (סיוע חוץ צבאי) רק לרכישת אמל"ח במפעלים מקומיים (בארה"ב).

נרכשות מערכות-נשק ישירות מהמפעלים המייצרים בעסקות מסחריות. אופציה זו מאפשרת למנוע את התהליך הביורוקרטי הפוליטי המאפיין את הטיפול באמצעות הממשל והקונגרס ואת חשיפת הנושא לביקורת פוליטית אפשרית. אלה עסקות גמישות, שמשמעותן הספקה בלוחות-זמנים קצרים בהרבה, בהשוואה לעסקות הנחתמות בצינורות הממשל. העסקות המסחריות, שהיקפן בשלב זה מוגבל, אמנם מבוצעות בכספי F.M.S., אך לא מן הנמנע הוא

שבחצצים הכספיים הקיימים, יקבלו המצרים הלוואות נוחות מבנקים מסחריים בארה"ב לצורך ביצוען. ואם אמנם ייפתח הסקטור הבנקאי האמריקני להלוואות מסוג זה, עלול הדבר להיות פריצת-דרך משמעותית, שתאפשר רכישות נשק בהיקף נרחב ובמועדי הספקה קצרים.

נראה גם כי המגעים האינטנסיביים שמנהלים המצרים בדבר רכישת מערכות-נשק באירופה (צרפת, בריטניה, איטליה, גרמניה וכו') במסגרת מדיניות מוצהרת של גיוון מקורות הנשק יוצרים לחץ עקיף על חברות מתחרות בארה"ב, שכוח השפעתן הכלכלי והפוליטי על גורמי הממשל יוכל גם הוא להביא לפתיחת יד (וכיס) רחבה יותר למצרים.

הסיוע לתעשייה הצבאית המצרית

בנוסף לרכישות הנשק של המצרים בארצות-הברית קיים שיתוף-פעולה נרחב בין שתי המדינות בתחום התעשייה הצבאית. המגעים המעשיים החלו עוד במחצית שנות ה-70, ו"גולת-ההכותרת" שלהם הייתה אז הקמת מפעל משותף להרכבת כלי-רכב צבאיים (A.A.V. - Arab American Vehicle). עד כה ייצר המפעל אלפי ג'יפים שרובם נקלטו בצבא המצרי (ואפשרו את התהליך החשוב של ניוו גורמים לוחמים ומסייעים בכוחות-היבשה), וקצתם נמכרו לצרכנים שונים. אולם, פריצת-הדרך המשמעותית בתחום זה אירעה באוקטובר 1979, כשנחתם הפרוטוקול לשיתוף פעולה תעשייתי-צבאי בין שתי המדינות. צעד זה בא בעיקר על רקע התמוטטותו של ארגון התע"ש הבינערי (A.O.I.) בעקבות חתימת הסכם השלום, אשר בגללו הסתלקו השותפות בו (סעודיה ומדינות-המפרץ) הן מהחברות בארגון והן מהנכונות להמשיך ולקיים את הבסיס הפיננסי של כמה פרויקטים תעשייתיים שעמדו אז על הפרק (כגון, הרכבת מטוסי אלפא-ג'ט צרפתיים ומסוקי "לינקס" בריטי-ים). הפרוטוקול לשיתוף-פעולה בתחום התע"ש ישיה הצבאית בין ארה"ב למצרים כולל כמה פרויקטים להרכבת של מערכות-נשק עיקריות שביצועם יביא לקידום טכנולוגי ניכר של התעשייה המצרית בתחום רכישת הידע, הכשרה והטיפול של כוח-אדם מקצועי מתאים, ובניית תשתית פיזית לייצור. ביטויים המעשי של אלה יהיה הגדלת כושר הייצור התעשייתי הצבאי של מצרים והיקפו לצרכי צבאה וכל גורם שיהיה מעוניין ברכישת תוצרתה.

מסגרת הייצור המתוכננת כיום כוללת: פתיחת מפעל לייצור משותף של נגמ"שי M-113; הרכבה של משגרים וטילים נ"ט "טאו"; פיתוח תשתית מתאימה לייצור ארטילריה מערבית מתקדמת (המפעל כבר נחנך ומיועד לעסוק בייצור תותחים על-פי ידע

בריטי); פתיחת קו-ייצור להרכבת מגברי אור כוכבים לסוגים שונים של נשק; ייצור תחמושת טנקים מתקדמת (לטנקים שרוכשת מצרים בארה"ב); ייצור חלקי-חילוף למטוסים השונים ולטילים קרקע אוויר שתקבל מצרים בעתיד הקרוב מארה"ב.

האידיאולוגיה שמאחורי הלחץ שהפעילה מצרים על ארה"ב (ועל כל מדינה מערבית אחרת שהיא נושאת-זנותה עמה על חוזהם לרכישת מערכות-נשק) שתחתום עמה הסכמים על שיתוף-פעולה תעשייתי-צבאי ברורה — כדי להקטין את התלות במדינות המספקות את מערכות-הנשק יש לפתח במצרים יכולת תעשייתית עצמאית, שתאפשר לצבא המצרי קיום לגויסטי-תחזוקתי שוטף, רענון ואולי גם פיתוח סד"כ, וחשוב מכל — תמנע אותו מלהיקלע למצב, שהכביד עליו כל-כך בשנים שלאחר מלחמת יום הכיפורים עם ניתוק הקשר מברית המועצות.

גם כיום מצרים היא המדינה הערבית המתקדמת ביותר בתחום התעשייה הצבאית. חשיבות הדבר גדולה כגורם כלכלי רווחי ואולי אף יותר מכך — כמרכיב בעל משמעות מדינית עצומה, שכן גם בה, כבכמה מדינות אחרות זהו כלי-התקשרות מעולה למדינות העולם השלישי ובכללן אלה שאין עימן יחסים מדיניים פורמליים. (ולראייה — מכירות הנשק והתחמושת המתרחבות של התע"ש המצרי לעירק, לא הביאו אמנם לשינוי מהותי בסטטוס של היחסים המדיניים בין השתיים שידרו לשפל בעקבות ההסכם הישראלי-המצרי, אך גרמו למגעים ולהידברות ברמות בכירות, וגם לאלה חשיבות פוליטית לא מעטה). התעשייה הצבאית המצרית, עם כל חשיבותה, לא הצליחה עד כה להגיע לפיתוח ולייצור עצמאי של מערכות-נשק עיקריות. נראה כי זה היעד שקבעו לה קברניטי הביטחון המצרי ואין ספק כי המגע שיווצר במסגרת מימוש הפרוייקטים המשותפים עם ארה"ב יציעים צעד גדול קדימה בדרך ארוכה זו לעצמאות תעשייתית צבאית.

הדרכת אנשי-צבא

רכישת מערכות-נשק חדשות מתוצרת ארה"ב חייבה, כמובן, הדרכה אינטנסיבית של הקצינים והחיילים ביחידות שקלטו ומיועדות לקלוט כלי-נשק אלה בעתיד הקרוב. ואמנם בתקופה האחרונה נשלחו לארה"ב מאות חיילים וקצינים והם משתלמים שם במתקני החברות המייצרות את הנשק, וחשוב מזה — בבסיסי ההדרכה השונים של הצבא האמריקני. דומה כי מלכתחילה החליטו המצרים להעביר את עיקר פעולת ההדרכה ממצרים לארה"ב ממספר סיבות:

ראשית, זיכרון נוכחותם של היועצים הסובייטים במצרים עדיין טרי. אלה בהתנה-

* עסקות-נשק שערך הכספי קטן מ-100 מיליון דולר פטורות מהצורך באישור קונגרס.

גותם המתנשאת גרמו תסכול ומרידות רבה הן בקרב הצבא והן בקרב אזרחי המדינה, והביאו לבסוף לגירושם משם. הלקחים השליליים מתקופה זו הביאו את המצרים לכלל החלטה לצמצם עד למינימום את הנוכחות האמריקנית במצרים. ואף זו הקיימת שם כיום מקפידה לשמור על פרופיל-פעילות נמוך ככל האפשר ועל יחסים תקינים, על בסיס שיוויוניות, עם הסגל הצבאי המצרי, שעמו היא באה במגע. שנית, התקרבותה של מצרים למעצמה שעד לפני שנים מספר נחשבה כאויב העם המצרי, והתגובות שעורר מהלך מדיני קיצוני זה ב"מחנה-הסירוב" הערבי, שאזניים לא מעטות בחוגי האופוזיציה והמחנה האסלמי במצרים קשובות אליו, יצרו רגישות רבה שבמצבה הפנימי הנוכחי של מצרים אינה מאפשרת נוכחות אמריקנית קבועה ורחבה, וחשופה לעיני כל.

שלישית, כתוצאה מהתפנית האסטרטגית מערבה, מעוניינים קברניטי המדינה והצבא המצרי שבנוסף ללימוד הטכני-התורתי של מערכות הנשק החדשות, יבואו קציני הצבא במגע עם התרבות האמריקנית, על כל מאפייניה החיוביים, וישמשו הן כשגרירי העם המצרי בקרב הצבא והאומה האמריקנית, והן כשליחים שבשובם יספרו על החיוב ועל היתרונות שבקשר החדש הזה, כדי לרכך את גלי ההתנגדות שעורר. הכרות כזו מחייבת שהייה ממושכת בארה"ב ונראה כי בשנים הקרובות תיפתח האפשרות לכך כמעט לפני כל קצין שיהיה מעוניין בדבר.

ועוד, גם בצד האמריקני לא היה עניין בנוכחות קבועה רחבת-היקף על אדמת מצרים, זאת בגלל התהודה השלילית שהדבר עלול לעורר בציבוריות המצרית והנוק החמור שהיא עלולה לגרום למערכת הקשרים בין שתי המדינות העומדת בקרבת-הפתחות חיובי. לפיכך נוכחות זו מוגבלת מאוד ומצטמצמת כמעט באופן בלעדי בסגל הטכני המסייע בקליטת מטוסי ה-F-4 "פנטום" בחיל האוויר המצרי. הנוכחות הצבאית המצרית בארה"ב היא כאמור רחבה. לבד מההשתלמויות של אנשי סגל ואנשי מקצוע מצרים בקורסים להכרת מערכות-הנשק החדשות במוסדות ההדרכה האמריקניים, ולבד מהביקורים התכופים של קצינים בכירים רבים, כאורחי הפנטגון ויצרניות הנשק (כולל המכללה לביטחון לאומי המצרית, שביקרה שם אשתקד) לוקחים קצינים מצרים חלק בקורסי מטה ופיקוד שונים ומגוונים. זאת, החל ברמות הקצונה הנמוכות ביותר וכלה ברמות הבכירות וכמעט בכל התחומים החיליים. מגע זה עם התרבות האמריקנית וההכרה הבלתי-אמצעית של מושגים, דרכי-חשיבה, תפיסות ותורת-לחימה של צבא ארה"ב לזרועותיו, הם הדרך היעילה ביותר להטמעה מהירה של תשתית זו, כבסיס

פריטי אמל"ח עיקריים: עסקות נשק חתומות של מצרים עם ארה"ב

הפריט	הכמות	המחיר במיליוני דולר	מועדי הספקה
טנקי M-60A3	311	558	1982-1981
נגמ"שים M-113	1350	195	1979 ואילך
רכב טאו משופר (ITV)	52	31.9	
משגרי טאו	73	28	
טילי טאו	א. 1682	11.9	
טילי טאו	ב. 2340	71	החל ב-1981
טנקי חילוץ M-88	86	25.3	
רק"ם חילוץ M-578	43	560	1982 ואילך
סוללות הוק	12	600	1980-1979
מטוסי F-4	35	כ"ב	1982 ואילך
מטוסי F-16	40	961.1	

לתהליך המערביזציה של מערכת הביטחון והצבא המצרי, שוודאי יישענו על שלד קצונה זה במשך העשור הקרוב, ואולי אף מעבר לכך.

אימונים משותפים

אחד משיאי שיתוף-הפעולה, האסטרטגי הצבאי בין מצרים לארה"ב הייתה סדרת אימונים משותפים שערכו הצבאות של שני הצדדים, בעיקר במשך שנת 1980. סדרה זו נפתחה בפריסת מטוסי התראה ובין מדגם "אוואקס" של חיל-האוויר האמריקני במצרים למשך חודשים מספר, שבהם ניתנה למצרים ההזדמנות להכיר ולהבין את יתרונותיה של מערכת משוכללת זו. המצרים שלקחו חלק פעיל בטיסות-האימון של מטוסי ה"אוואקס" הבינו כי יש בהם פתרונות לבעיות בתחום השליטה והבקרה שזרועות האוויר וההגנה האווירית של המדינה רחבת הטריטוריה מתלבטת בהן. נראה כי לימוד זה הוא שהביא לבסוף להחלטת מערכת הביטחון המצרית לרכוש את מטוסי ה"הוק-איי", אשר לו בקנה-מידה קטן יותר, והמתאים לצרכים המצריים — תכונות ויתרונות דומים.

אולם, במכלול זה בלטו יותר שני תרגילים, שבהם לקחו חלק פעיל גייסות של שני הצדדים: האחד — תרגיל "דגל-אדום" (RED FLAG) שבמסגרתו הועברה בקיץ 1980 טייסת F-4 אמריקנית לשדה-התעופה קהיר-מערב וביצעה שם סדרת אימונים, שנמשכה שלושה חודשים. אמנם, החלק המשותף עם חיל-האוויר המצרי באימונים אלה היה מצומצם יחסית, אך חשיבות רבה נודעה להזדמנות שניתנה לטייסות ה"פנטום" המצריות להכיר מקרוב את צורת ההפעלה של טייסת מבצעית מנוסה באותם המטוסים. התרגיל האחר הוא תרגיל "כוכב-זוהר" 1981 ("BRIGHT STAR"), שנערך בשלהי

שנת 1980 ובמסגרתו תורגלה לראשונה דוקטרינת הכוח לפריסה מהירה, כוח שהוטס מצרימה על כל צידו במטוסי-תובלה כבדים. כוח גדודי זה, שהביא עמו את כל פריטי הצל"ם התקני (כולל מסוקי תובלה ותקיפה) ניהל במשך כשבועיים תרגיל משותף עם כוח מוטס מצרי, כששני הצדדים עוסקים במשולב בתרגול נושאים נבחרים בצורות-הקרב השור-נות, ובמיוחד בפשיטות מוסקות לעומק שטח אויב. תרגיל זה, כקדמו נחשב כהצלחה בעיני המצרים, אשר להם הייתה זו הזדמנות ראשונה לראות מקרוב את "מכונת-המלחמה" האמריקנית בפעולה ולהתרשם מביצועי כמה פריטי אמל"ח מתקדמים ביותר הנמצאים בשימוש צבא ארה"ב, ואולי אף יותר מכך בעיני האמריקנים שפעלו בפעם הראשונה בתנאי השטח והאקלים המיוחדים המאפיינים את המזרח התיכון, הנתפס כאחת מזירות הפעולה האפשריות של הכוח לפריסה מהירה.

תרגיל נוסף בסדרה זו ("כוכב זוהר" 1982) בוצע לאחרונה, ושוב על אדמת מצרים במדבר המערבי. אולם הפעם מנה הכוח האמריקני כ-4000 חיילים וחלקו (מדיביזיה 82), הוצנח בצניחה מבצעית בתום טיסה ישירה מארה"ב. חידוש בעל חשיבות יוקרתית מרובה שהופגן בתרגיל האחרון, היה הופעת מטוסי הפצצה אסטרטגיים מדגם B-52, שהטילו חימוש, בתום טיסה ישירה מארה"ב, וחזרו לשם מיד לאחר מכן. כמו בתרגיל הקודם, גם הפעם עסקו שני הצדדים בנושאים הגנתיים והתקפיים תוך שימת דגש על הקרב המשולב. במסגרת זו נטלו בתרגיל חלק בצד האמריקני (וזו לראשונה) כוחות שריון, יחידות ממוכנות וארטילריה (שהובאו מאלכסנדריה בדרך הים) וכן מטוסי תקיפה ומסוקי תקיפה ותובלת סער מתקדמים. אלה הופעלו בצד יחידות מצריות דומות שצוידן הסובייטי סייע גם בבניית כוחות

באפריקה), והן להקים בסיסי צי מפותחים בים האדום, שאת האחריות לאבטחתו רואה מצרים כמוטלת עליה במשותף עם סעודיה. ההצעה המצרית לארה"ב כללה מתן שירותי אוויר וים וכן אופציה לבניית ימ"חים לאמל"ח אמריקני שיוצב דרך קבע במקום, וזאת בתנאי שארה"ב תשקיע ותעשה לפיתוח אינטנסיבי של ראס-בנאס. מבחינה צבאית, לא היה בתחילה לאמריקנים עניין מיוחד בפרויקט זה, ובצדק. פיתוח הנמל הצבאי ושדה-התעופה שם, כפי שרצו המצרים, חייב השקעות ענק, שספק אם יש להן הצדקה כאשר לרשות האמריקנים עומדים באוקינוס ההודי שירותי צי מספקים, שקבלתם אף מעוגנת חוזית עם המדינה המספקת שירותים (כגון, נמל ברברה בסומליה, במוצא ים-סוף לאוקינוס ההודי) ואף לא נראה כי יהיה להם צורך בנוכחות ימית ב"אמבטיית הים האדום", וכאשר שירותי האוויר העומדים לרשותם בשדה-התעופה של קינא הסמוכה מספקים ואינם מחייבים החזקת שדה נוסף באותו אזור. אולם בעקשנותו הצליח הנשיא סאדאת לשכנע את צמרת הממשל האמריקני, בצורך לתת יד לפיתוח ראס-בנאס, אף שהדבר יחייב השקעה של יותר מחצי מיליארד דולר. למרבה האירוניה, הרי גם לאחר שהושגה הסכמת הממשל האמריקני להיכנס להפרתה זו, סירבו המצרים לחתום על חוזה שיאשר את נכונותם לתת שם שירותים בעת הצורך (חוזה) שהיה נחוץ לממשל כבסיס לאישור השקעת העתק בקונגסרס, וזאת, בטענה כי חתימת הסכם מסוג זה תיצור תגובה שלילית בתוך מצרים ותהיה בלתי-נסבלת. מודעים לאילוף, שהכתיבו לאמריקנים, ניהלו המצרים מערכת הסברה ענפה ביותר בקרב כל החוגים הנוגעים לדבר בצמרת הממשל ובקונגסרס (כולל ועדת השירותים המזוינים, שהזומנה לצורך זה להיפגש עם הנשיא סאדאת) בניסיון לשכנעם להסכים לאישור הפרויקט ללא חוזה ובהסתמך על "הן הצדק" המצרי. ייתכן כי המצרים היו מצליחים בכך, אלא שחילופי הממשל בארה"ב ועליית ריגן לנשיאות יצרו מצב חדש מבחינת מצרים ובגללו נאלצה לחתום על הסכמה כתובה, שאותה הגיש הנשיא סאדאת לנשיא ריגן בעת ביקורו האחרון בארה"ב. הגם שעמדת הממשל הנוכחי בסוגיית ה-R.D.F. — וכנגדו ממנה, הרחבת התשתית לשירותים צבאיים באזור — עדיין לא גובשה סופית, כנראה שהתשתית שיש כיום לצבא ארה"ב במצרים תישמר, ואולי אף תתפשט לאתרים נוספים. ייצאו מכלל זה שדות-התעופה במזרח סיני (עציון ואתם), שיועברו לריבונות מצרית באפריל 1982. לאמריקנים עניין להיאחזו במתקנים מעולים אלה, שמי-קומם במרחב האזורי מוצלח ביותר, אך הטאבו המצרי בסוגייה זו מוחלט וחד-משמעי, והסיכויים למימוש אפשרות זו מועטים.

חיילים אמריקנים פורקים מסוק שהוטס למצרים במסגרת תרגיל שיתוף פעולה עם מצרים.

כיום אויב בתרגיל. סביר להניח כי לסדרה זו, אשר שני הצדדים חושבים אותה למוצלחת מאוד, יהיה המשך גם בעתיד.

מתן "שירותים" לצבא ארה"ב במצרים

תחום שיתוף-הפעולה הצבאי שזכה לתהודה הרחבה ביותר בעולם היה מתן השירותים לצבא ארה"ב במצרים. סאדאת היה מודע לצרכים הצבאיים האמריקניים באזור לאחר המהפכה באירן וליתרונות הגלומים בכך למצרים אך בו-בזמן לא נעלמה ממנו גם הרגישות הרבה ביותר הכרוכה במתן מאחזי קבע למעצמה או לגורם זר על אדמת מצרים. לכן החליט הנשיא המצרי לאפשר לארצות-הברית לקבל שירותים צבאיים שלא על בסיס קבוע בכמה מקומות במצרים. הנוכחות הצבאית של ארה"ב במצרים החלה (באמצעות חיל-האוויר) בשדה-התעופה קהיר-מערב הנמצא כ-50 ק"מ ממערב לקהיר בתחום האזור המדברי. בתחילה קיבלו שם האמריקנים שירותי תעופה בטיסות מבצעיות שבוצעו באזור המפרץ, אך רק עם בוא מטוסי ה-F-4 הראשונים של חיל האוויר המצרי, ערב מפגן הצי הששי באוקטובר 1979 ופריסתם בשדה זה, הפכה הנוכחות האמריקנית שם לגיטימית, בשל הצורך בצוות טכני זר לסיוע בקליטת מטוסי קרב מתוחכמים ובתפעולם של אלה. ואולם פריצת הדרך החשובה ביותר בוצעה תחת מעטה סודיות, סביב שדה-התעופה הצבאי הצנוע של ואדי קינא, הנמצא במצרים-עילית מאות קילומטרים מדרום לקהיר, ואפשר התארגנות והתבססות אמריקנית במקום בלי

שהדבר ייחשף לעיני העולם בכלל, והציבור המצרי בפרט, במשך חודשים מספר עד לניסיון האמריקני לחלץ את בני-הערובה באירן, שחלקו יצא משדה זה שבו מקוימת גם כיום נוכחות צוות קרקע אמריקני קבוע והוא משמש את חיל-האוויר של ארה"ב לכל צורך מזדמן. בצד היתרון הגלום בריחוק השדה ממרכזי האוכלוסייה במצרים, יש לו, בעיני האמריקנים, יתרון חשוב בשל קרבתו היחסית ל-מוקדי פעילות אפשריים של ארה"ב באזורי-הפריפריה, הן בקרן-אפריקה והן בחצי-האי ערב והמפרץ הפרסי.

אולם, בכלל התהליך הזה, שהתפתח במיוחד בתקופת ממשל קרט, חסיד דוקטרינת ה-R.D.F., בולטת עובדה מעניינת שהמצרים הצליחו להסתירה. הסתבר כי מתוך שיקולים אינטרסנטיים מבקשת מצרים לא אחת לסייע לארה"ב, יותר משוו מבקשת להסתיע. והדוגמה הבולטת לכך היא הפעילות שהתנהלה בשנתיים האחרונות סביב ראס-בנאס. אתר זה, שעל חוף הים האדום, בפינתה הדרומית-מזרחית של מצרים, סבל מאוד בשל ריחוקו ממוקדי אוכלוסייה, מחוסר פיתוח ומהזנחה של שנים רבות. למצרים היה לפיכך עניין רב לתת תנופה לפיתוח המקום ולקשרו קשר הדוק למצרים גופה, והם החליטו כנראה לנצל את החיפוש האמריקני אחר שירותים באזור לשם קידום עניינה של ראס-בנאס. פיתוח המקום אמור גם, בראייה מצרית, לשרת באופן ישיר את ענייני האסטרטגיה הבטחונית של מצרים המעוניינת הן לחזק מאחזים בגבול הדרומי, הנתפס כיום כאזור שממנו עלול להיפתח איום על המדינה (מצד הסובייטים או עושי-דברם

מכירות רחבות-היקף של מערכות-נשק מתקדמות, פיתוח ומודרניזציה של התעשייה הצבאית וקיום מערכת הדרכה וייעוץ המקיפה כמעט את כל תחומי המגזר הצבאי, הם מאפיינים חד-צדדיים שהמצרים נהנים מהם כתוצאה מהפנייה מערבה ומהקשר עם ארה"ב, שהתהדק במהירות רבה. בהנחה שמערכת היחסים הקיימת תישמר גם בעתיד, יביאו אלה, תוך שנים מספר, לשיקומו ולבנייתו המחודשת של צבא מצרים, המפגר כיום בתהליך המודרניזציה בהשוואה להתפתחויות בצבאות מדינות-ערב האחרות, ולא כל שכן בצה"ל. הצבא המצרי המושחת עדיין רובו ככולו על אותן עוצבות חי"ר שביצעו את המהלך ההתקפי המוגבל במלחמת יום-הכיפורים, יוסב למערכת משוריינת וממוכנת בעלת אופי אופנסיבי מובהק, שיכולתה לבצע מהלכים התקפיים בעומק שטח אויב תשתפר ללא הכר. זאת ועוד, על פי התפיסה המצרית יש בהתפתחות זו משום הזדמנות לשפר את מאזן כוחותיה האסטרטגי מול ישראל, תחום שהיא מרגישה בו נחיתות, ולבנות כוח-הרתעה משמעותי — מרכיב העובר לאחרונה כחוט השני בהתבטאויות הצמרת הביטחונית המצרי, אשר רואה בו צורך חיוני לסיכול איומים על ביטחונה של מצרים.

מימושה של התכנית לפיתוח התעשייה הצבאית המצרית יצמיד אותה צעד חשוב בדרך לעצמאות התעשייתית, שהמצרים מייחסים לה חשיבות עליונה, ובה-בשעה ייהנה גם המשק התעשייתי האזרחי של מצרים בצורה ניכרת מקניית הידע ומבניית התשתית הטכנולוגית המודרנית.

לעומת כל אלה נראה כי תחום שיתוף-הפעולה האסטרטגי היחיד שיש לו ביטוי דר-צדי ממש, סובב על ציר השירותים הצבאיים שהעמידו המצרים לרשות צבא ארה"ב, כשאיומי הפריסה של כוחות אמריקניים במצרים (דוגמת סדרת תרגילי "כוכב זוהר") הם פועל-יוצא מן הצורך לבחון את השימוש באופציה זו.

"אתנן" מצרי זה משרת למעשה את אחד הצרכים החיוניים של ארה"ב באזור, שמצרים היא מבחינתה "קרש-הקפיצה" הנוח למ-עורבות צבאית בפרסיה. ברור כי לבד מהשיקול הצבאי הטהור יש לאמריקנים אינטרסים מדיניים כוללים שידרבו אותם להמשיך גם בעתיד לטפח את הקשר עם מצרים. מדיניות זו אפשרה להם, בעצם בניית הקשר ביניהם, להרחיב במידה רבה את מעגל השפעתם במזה"ת, אנב תקיעת יתר עמוקה לבלילות ההתפשטות הסובייטית, שזכתה בעת האחרונה בכמה נכסים משמעותיים ב"מעגל החיצוני".

אולם נראה כי למכלול האסטרטגי-

הביטחוני משקל חשוב מאוד במפגש האי-טרסטים הכולל, ועליו ודאי נשענת לא כמעט ההצהרה החריגה שהצהיר הנשיא סאדאת כחדשיים לפני הירצחו ("סאדאני טיימס", 16 באוגוסט 1981), כי "מצרים תפסה את מקום ישראל כבעלת הברית הנאמנה של ארצות-הברית במזרח התיכון". להצהרה זו (שעליה חזר לאחרונה גם שר ההגנה המצרי), משמעות מרחיקת לכת בהקשר הישראלי, והיא מאפיינת יותר מכל את חשיבות הנושא הביטחוני ביחסים שבין ארה"ב למצרים. נושא זה ימשיך ודאי גם בעתיד לעמוד במרכז הקשר בין השתים.

השפעת חילופי הממשל ורצח סאדאת על היחסים הביטחוניים בין המדינות

לאחר הגיאות ביחסים הפוליטיים בכלל וביחסים הביטחוניים בפרט בין ארצות-הברית למצרים בתקופתו של קרט, חל קיפאון מסוים במערכת זו עם עליית ממשל ריגן לשלטון, בתחילת 1981. תפיסת הממשל החדש לגבי אופי מדיניות החוץ האמריקנית הכוללת לגבי המזרח התיכון הייתה ונשארה, ככל הנראה, שונה. ציר האינטרס המרכזי הוסט לסעודיה ודחק לא כמעט את מצרים ממוקד העניין האמריקני באזורנו אל השוליים. דומה כי אף הנשיא סאדאת חש בכך והוטרד מכך, ואך טבעי הוא שנושא זה זכה לעדיפות בשיחות שניהל עם הנשיא ריגן באוגוסט 1981. דאגת קהיר למקומה בשיקול האסטרטגי האמריקני באזור גברה כנראה לאחר ביקור הצמרת הישראלית בווינגטון שבועות מספר לאחר מכן. ביקור זה שהוליד (לפחות באמצעי התקשורת) מספר הישגים בתחום שיתוף-הפעולה האסטרטגי בין ארצות-הברית לי-שראל הדליק מן הסתם אור אדום נוסף אצל הקברניטים המצרים בדבר מקומם בסדרי העדיפויות של ממשל ריגן, ונראה כי במידה לא מבוטלת הייתה זו גם הסיבה שהביאה את סאדאת, ימים ספורים לפני הירצחו, לשגר בדחיפות את סגנו אז, חוסני מוברך, לווינגטון. בפגישותיו עם ראשי הממשל ניסה ודאי מוברך לאזן את התמונה ולשכנעם בצורך להמשיך להעמיד את מצרים בראש סולם העדיפויות האמריקני, הפעם באמצעות סודן, "חצרה האחורית" של מצרים, המוצגת דרך קבע כמי שמרחף עליה איום של פלישה לובית. ספק אם רצח סאדאת הביא לפריצות דרך חדשות ומשמעותיות בקשרי ארצות-הברית ומצרים אך הוא הביא לשבירה מהירה של הקיפאון היחסי שנשב מן הצד האמריקני משך תשעה חודשים. הממשל חדש כי הרצח עלול להוליד לבעיות פנימיות וחיצוניות כאחת שיהיה בהן משום איום על עצם המשך קיום המשטר הפרו-מערבי במצרים. ללא קשר

למדיניות האמריקנית הבסיסית באזורנו, על העדפויות השונות, (ואלה, ככל הנראה, לא שונות) נקטה ארצות-הברית בימים שלאחר הרצח מספר צעדים על מנת להמחיש את מחויבותה למשטר החדש במצרים ורק טבעי כי ביטויים של אלה יהיו בתחום הצבאי:

- נוכחות ימית של כוחות הצי ה-6 באלכס-נדרה בימים הסמוכים לאירוע.
- העברת שני מטוסי "אוואקס" לשדה התעופה קהיר-מערב. מטוסים אלה, שאוישו בצוותים אמריקניים, מקיימים פעילות איסוף מודיעינית שוטפת מול יעדים לוביים. לאלה, בנוסף להיותם תוספת משמעותית ליכולת האיסופית המצרית בגזרה זו, חשיבות יוקרתית ממדרגה ראשונה במיוחד על רקע המאמצים האדירים שהשקיע הממשל בדרך להשגת אישור הקונגרס למכור מטוסים דומים לסעודיה.
- מגעים אינטנסיביים להקדמת מועדי הספקת נשק מעסקות חתומות שהביאו, לדוגמה, להקדמת מסירת מטוסי ה-F-16.
- גיבוש וסיכום פרטי תרגיל נוסף מסדרת "כוכב זוהר" שהתקיים בהצלחה בנובמבר 1981.
- במקביל, הצליחו המצרים לשכנע את האמריקנים בצורך לצייד במהירות את צבא סודן בנשק מתקדם, לארגנו מחדש, להכשירו ולאמנו ללחימה. כאמור, המצרים תופסים את סודן כאגף של גוש עמק הנילוס, שחייב להיות מוגן ומאובטח כחלק מהגנת מצרים עצמה. דומה כי המצרים הצליחו להנחיל לאמריקנים תפיסה זו ולא מן הנמנע כי הצד האמריקני יתייחס בעתיד ברצינות רבה יותר להצעותיו של נומיירי בדבר מתן שירותים צבאיים לארצות-הברית על אדמת סודן, במתכונת הקיימת כיום בין ארצות-הברית למצרים. (והראייה לכך — התרגיל המשותף לשתיים שהתקיים בחרטום בסוף נובמבר 1981).
- רצח הנשיא סאדאת לא הביא כנראה לשינוי דראסטי בתפיסת ממשל ריגן בדבר סדרי העדיפויות במזה"ת אך הוא נתן תנופה חדשה ליחסים בין שתי המדינות, שסביר כי יעמיקו ויתרחבו כבר בעתיד הקרוב ובמיוחד לאחר ביקורו בווינגטון של הנשיא מוברך, שמדיניותו בתחום זה (לפחות לפי שעה) מהווה המשך ישיר לזו שהתווה הנשיא סאדאת.